

Natur og vandmiljø, Kvæg

Krydsningskvier som naturplejere: Hvordan påvirker det biodiversiteten?

Der er stor mangel på græssende dyr i den danske natur, og derfor kan opfedning af krydsningskvier på naturarealer være en del af løsningen for at afhjælpe tilbagegangen i biodiversiteten.

Viden om

Antal sidebesøg: 0

Stort behov for flere dyr til naturpleje

Størstedelen af de danske beskyttede naturarealer ligger hen uden forvaltning, og vi ved, at der kun søges støtte til naturpleje i form af græsning eller høslæt på 20 % af de beskyttede naturarealer. En af de største trusler mod biodiversiteten på naturarealerne er manglende græsning, som betyder at arealerne mangler den dynamik, som de græssende dyr kan levere.

Det betyder f.eks., at jorden ikke forstyrres til glæde for insekter og nyspirende planter, at høje græsser og urter lukker af for lyset til de mindre planter, og at møgillerne ikke har noget sted at bo.

Det er derfor af afgørende betydning, at der kommer flere græssende dyr ud på de danske naturarealer.

Overgræsning er en stor risiko for biodiversiteten

Selvom manglen på græssende dyr er et stort problem, så er det også en udfordring, at mange naturarealer bliver overgræsset. Overgræsning er særligt et problem i forbindelse med kød- og mælkeproduktion, hvor der er tradition for, at der går det antal dyr hen over sommeren, som et givet areal kan levere føde til. En sådan mere rationel afgræsningsstrategi betyder imidlertid, at vegetationen bliver holdt lav i løbet af sommeren, og at de blomstrende urter kun får lov at blomstre i begrænset omfang.

Det har den ærgerlige konsekvens, at der kun er begrænsede føderessourcer til rådighed for insekterne i form af pollen og nektar.

Hvis krydsningskvierne skal have en positiv effekt som naturplejere, er det vigtigt, at der er fokus på at undgå overgræsning i sommerperioden. I sommerperioden skal de græssende dyr ikke kunne følge med til at æde plantevæksten, og der skal være masser af blomster på naturarealerne, hvis biodiversiteten skal fremmes.

Det naturlige græsningstryk under danske forhold forventes at ligge i intervallet 70-250 kg dyr/ha, og man skal prøve at holde sig inden for dette interval i sommerperioden for at undgå overgræsning. Det er til gengæld vigtigt, at der bliver ædt op ('i bund') på arealerne hen over vinterperioden, så der kommer lys til, at nye planter kan spire og vokse op næste forår.

Bliver der græsset for lidt, vil der lægge sig en dyne af visent plantemateriale på arealerne, som skygger for de blomstrende urter, og som resulterer i græsdominerede naturarealer med lav biodiversitetsværdi. Der kan 'spises op' om efteråret ved at lade dyrene gå ude i så lang tid som muligt og/eller ved at flytte rundt på dyrene, så der går flere kvier på naturarealerne om efteråret, når planterne har overstået deres blomstring.

Støtteordning til afgræsning understøtter ikke biodiversiteten

På de fleste naturarealer kan man få støtte til græsning via ordningen til pleje af græs- og naturarealer. Man skulle tro, at ordningens kontrolkrav var med til at sikre en pleje, der vil gavne naturen og biodiversitet, men sådan forholder det sig ikke. Ordningen sætter kun krav om et minimum dyretryk på arealet. Man kan altså sagtens få udbetalt støtte, selv om man reelt bidrager til overgræsning af naturarealerne og på trods af, at overgræsning er en stor trussel mod biodiversiteten på arealerne.

Det er derfor den enkelte landmand, der har ansvaret for at forvalte naturarealerne på en måde, der reelt understøtter en høj biodiversitet. Afsnittet herover giver vores bud på, hvordan det bør gøres.

Krydsningskvier er ikke de mest optimale naturplejere

Krydsningskvier kan bruges til pleje af naturarealer, hvis ovennævnte forhold iagttages. Problemet med krydsningskvierne er, at de ikke egner sig til at gå ude hele året. Ideelt set, er den mest optimale græsning for de fleste naturområder at lade robuste ekstensive racer gå ude hele året i lave naturlige tætheder på 70-250 kg dyr/ha.

Da der ofte ikke må opsættes huse og læskure på disse naturarealer, kræver det racer, der lovgivningsmæssigt må gå ude hele året. Helårsgæsning efterligner den naturlige græsning, der har været i millioner af år og som vores vilde arter er tilpasset. Når dyrene går ude hele året, sørger de for, at der bliver spist i bund om vinteren, hvor fødeudbuddet er mindst. Det giver gode betingelser for de vilde blomster i det kommende forår og om sommeren.

Når dyrene går ude hele året, betyder det også, at der hele tiden er frisk lort tilgængeligt til de insekter, der lever af lort. Det er også om vinteren, at dyrene har den højeste påvirkning på buske og træer. Det har betydning i forhold til at holde arealerne lysåbne, og samtidig giver kvægets skader på buske og træer også levesteder for insekter og svampe.

Det er derfor helt afgørende, at krydsningskvierne ikke generelt benyttes som erstatning for en mere effektiv naturpleje, hvor ekstensive racer som eksempelvis Angus, Dexter, Galloway og Hereford græsser naturarealer med lave tætheder hele året rundt.

Brug krydsningskvierne de rigtige steder

På mindre naturarealer og på naturarealer, der er for våde til helårsgæsning, kan krydsningskvier være et rigtig godt bud på god naturpleje. Det gælder særligt, hvis alternativet er ingen græsning eller græsning med rene malkeracer.

Krydsningskvierne har egenskaber fra deres ekstensive fædre, som gør, at de ofte vil være bedre i stand til at færdes rundt på naturarealerne og have et bredere fødevalg end rene malkeracer. Ofte kan det dog være en udfordring, at det er nye dyr, der kommer ud på naturarealer, og at de skal lære arealet at kende – hvor de kan færdes, og hvad der kan spises.

Det kan resultere i, at dyrene ikke kommer ordentligt rundt på naturarealerne og ikke har et tilstrækkeligt bredt fødevalg i forhold til at yde en god naturforvaltning. Det kan derfor være en fordel at have ældre dyr med i flokken, som kender arealerne fra tidligere år.

Konklusioner

Hvis de danske naturarealer i fremtiden skal afgræsses, og tilbagegangen af biodiversiteten skal vendes, er der brug for flere græssende dyr, men det er vigtigt, at de forskellige dyr bruges de rigtige steder. Store varierede naturarealer forvaltes mest effektivt med robuste ekstensive racer, hvor dyrene går ude året rundt i lave naturlige tætheder. På mindre naturområder og andre naturområder, som ikke er velegnet til helårsgæsning, kan krydsningskvierne være et godt bud på naturpleje, hvis man har fokus på at undgå overgræsning i sommerperioden.

Hos Mads Volmer ved Brande er der fokus på, at krydsningskvierne ikke overgræsser de værdifulde naturarealer i sommerperioden, ved at kvierne først får adgang til det næringsfattige areal sidst på sommeren. Foto: Rikke Rørby Graversen, SEGES Innovation.

Hvad er krydsningskvier?

Krydsningskvier er kviekalve født af malkekøer, som er krydset med en ekstensiv kødkvægsrace. Opfedning af krydsningskvier op til 20-24 mdr. med brug af ekstensive græs- og naturarealer kan være økonomisk rentabelt, især når græsningsarealerne leverer billig sommerfodring.

Kilder

<https://dce2.au.dk/pub/SR477.pdf>

<https://dce2.au.dk/pub/SR425.pdf>

https://static-curis.ku.dk/portal/files/321969236/IFRO_Rapport_305.pdf

Emneord

Malkekvægskrydsning

Natur og biodiversitet

Naturpleje

Kvæg

Tema: Malkekvægskrydsning

Krydsning af malkekvægracer er en vigtig disciplin i din besætningsmanagement. Arbejder du strategisk med at krydse mælkeracer, øger du muligheden for at udvikle en sund og holdbar besætning og skabe en bæredygtig mælkeproduktion.

Natur og vandmiljø

Tema: Biodiversitet og naturforvaltning

Find nyeste viden, inspiration og anbefalinger til, hvordan du forvalter naturen og biodiversiteten bedst muligt og på samme tid tilgodeser en bæredygtig landbrugsproduktion.

Vil du vide mere?

Rikke Rørby Graversen

Specialkonsulent, Natur

SEGES

rrgn@seges.dk

+45 2362 8238

Støttet af

Kvægafgiftsfonden

SEGES Innovation P/S	Tlf.	8740 5000
Agro Food Park 15	Fax.	8740 5010
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk

